

Amcan Llesaint 1

Galluogi ein plant a'n pobl ifanc i gael y Dechrau gorau posibl mewn Bywyd (Dechrau'n Dda)

Trosolwg cynnydd

Mae cefnogi ein plant a'n pobl ifanc i gael y dechrau gorau posibl mewn bywyd yn rhoi sylfaen gref ar gyfer cyfyngu ar anghydraddoldebau. Caiff yr hyn sy'n digwydd yn y blynyddoedd cynnar hyn effaith hirdymor ar ganlyniadau iechyd a llesiant, cyflawniad addysgol, a statws economaidd. Credir bod 34.6% o blant Sir Gaerfyrddin yn byw mewn tlodi, felly mae'n hanfodol bod pob plentyn yn cael mynediad i'r un cyfleoedd, beth bynnag fo'u cefndir, a'u bod yn cael y cymorth cywir pryd a lle mae ei angen arnynt.

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i wneud ei orau glas yn hyn o beth, gan ganolbwyntio ar atal ac ymyrraeth gynnar a system addysg sy'n gweithio'n dda ac sy'n cydnabod bod pob plentyn yn unigolyn. Cafodd ein gweledigaeth glir a'n harweinyddiaeth gref eu canmol mewn arolygiad allanol o'n Gwasanaethau Addysg, a chaiff hynny effaith bendant ar wella darpariaeth addysg a deilliannau dysgwyr. Dengys diwylliant o hunanwerthuso ymrwymiad i adolygu'r gwasanaeth yn barhaus, er mwyn sicrhau bod plant a phobl ifanc yn cael y dechrau gorau posibl mewn bywyd.

Rydym yn parhau â'n hymdrechion i gadw plant gartref gyda'u teuluoedd lle bo hynny'n bosibl, ac mae cyfradd gymharol isel y sir ar gyfer Plant sy'n Derbyn Gofal yn dangos hynny. Rydym hefyd yn cymryd camau rhagweithiol i fynd i'r afael â'r prinder gofalwyr maeth a nodwyd yn y Sir. Mae nifer y plant ar y gofrestr amddiffyn plant wedi cynyddu, ond mae'r lefel dal yn sylweddol is na chyfartaledd Cymru. Mae cynllunio strategol yn canolbwyntio ar atal a meddwl yn gydlynol, ac mae'r Strategaeth Mamolaeth a Blynyddoedd Cynnar Ranbarthol yn enghraifft nodedig o hyn.

Rydym yn cydnabod bod angen gwella'r cynnig gofal plant yn y Sir, ac mae camau priodol yn parhau i gael eu rhoi ar waith i fynd i'r afael â hyn. Bydd mwy o ardaloedd yn elwa ar leoedd gofal plant a ariennir drwy ehangu darpariaeth gofal plant Dechrau'n Deg, ac mae Cynllun Gweithredu Digonolrwydd Gofal Plant wedi'i ddatblygu sy'n canolbwyntio ar gynyddu'r cynnig yn gyffredinol, ynghyd â ffocysu ar gryfhau'r cynnig cyfrwng Cymraeg.

Mae ein gwasanaeth addysg yn darparu cwricwlwm cyflawn sy'n ystyried anghenion unigol pob dysgwr. Mae disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol yn cael cefnogaeth dda trwy ein ffocws strategol ar ddarparu cynnig addysg gynhwysol, ac mae ysgolion wedi ymateb yn dda i ddiwygiadau. Er bod presenoldeb wedi gostwng yn dilyn cyfnod Covid, rydym yn gweld rhai arwyddion o adferiad. Fodd bynnag mae hon yn flaenoriaeth barhaus yn sicr er mwyn sicrhau gwelliant pellach sy'n cael ei gynnal. Caiff presenoldeb ei fonitro'n agos ar gyfer yr ysgol gyfan yn ogystal ag ar gyfer grwpiau penodol o ddisgyblion fel y rhai sydd â hawl i Brydau Ysgol am Ddim a disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol.

Mae athrawon a disgyblion yn cyd-lunio cwricwlwm cyflawn sy'n seiliedig ar y Cwricwlwm i Gymru. Mae ffocws ar brofiadau dysgu y mae codi safonau addysgol yn rhan annatod ohonynt, gan ddatblygu llythrennedd, rhifedd a sgiliau digidol yn effeithiol yn ogystal â sgiliau Cymraeg a Saesneg dwyieithog. Nodwyd meysydd i'w dathlu a'u gwella mewn arolygiad diweddar gan Estyn, ac adlewyrchir hynny yn yr adroddiad hwn.

Sir Gaerfyrddin sydd â'r lefelau gordewdra yn ystod plentyndod uchaf yng Nghymru gyda 30.5% o blant 4-5 oed dros bwysau neu'n gordewdra. Mae ymrwymiad y Cyngor i wneud popeth o fewn ei allu i helpu i fynd i'r afael â'r mater hwn yn amlwg yn yr amrywiaeth o fentrau Actif sydd ar waith i sicrhau bod gan blant a phobl ifanc fynediad at weithgareddau sy'n gwella eu hiechyd a'u llesiant. Yn ogystal, mae cyflwyniad cyffredinol y cynnig prydau ysgol am ddim yn parhau i symud ymlaen yn dda gan sicrhau bod plant yn cael prydau maethlon a chytbwys sy'n cefnogi eu datblygiad.

Yn Gryno

- Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i alluogi plant a phobl ifanc i gael dechrau cadarnhaol mewn bywyd, a phroffir hyn gan yr ymagwedd amlochrog at gefnogi llesiant a datblygiad plant a phobl ifanc yn y gymuned.
- Er bu cynnydd yn nifer y plant sy'n derbyn gofal, mae ein cyfraddau'n gymharol isel yng nghyd-destun awdurdodau lleol eraill.
- Mae nifer y plant sy'n derbyn gofal mewn lleoliadau maeth wedi cynyddu wrth i'r prinder gofalwyr maeth fod yn her. Fodd bynnag, ceir ymdrechion i fynd i'r afael â hyn trwy gydweithio â Maethu Cymru ac ymgyrch recriwtio genedlaethol.
- I gydnabod pwysigrwydd bod yn actif yn ifanc, mae'r rhaglen 'Amser Actif' yn datblygu hyder a sgiliau corfforol plant ysgol gynradd, gan ddangos gwelliannau sylweddol mewn symudiadau a sgiliau trin ymhlith y cyfranogwyr.
- Gwelwyd llwyddiannau hefyd mewn nofio mewn ysgolion, gyda chanran nodedig o'r cyfranogwyr yn cyrraedd safon 'nofiwr diogel'.
- Mae'r tîm Gofal Cymdeithasol a Diogelu Iechyd wedi gweithio i wella nifer y disgyblion ysgol sy'n derbyn brechiadau.
- Ein prif ffocws yw sicrhau bod plant yn ddiogel trwy fuddsoddi mewn atal ac ymyrraeth gynnar yn ogystal â dulliau arloesol o ddiogelu. Mae gennym weithlu cryf sy'n ymwybodol o drawma ac sy'n gweithio mewn model sy'n ymwybodol o ymlyniad, sy'n cadw plant a phobl ifanc yn flaenllaw yn yr hyn a wnawn gan ddefnyddio signs of safety i gadw teuluoedd gyda'i gilydd lle bynnag y bo modd.

Sut ydyn ni'n gwneud?

- Rydym yn parhau i fod â'r nifer isaf o blant sy'n derbyn gofal fesul 10,000 o'r boblogaeth o dan 18 oed yn Sir Gaerfyrddin o gymharu ag awdurdodau eraill yng Nghymru, ac ymhell islaw cyfartaledd Cymru o 116.33. Ein ffigwr ar ddiwedd mis Mawrth 2023 oedd 51.80 fesul 10,000 o'r boblogaeth, ac mae hyn yn cyfateb i 190 o blant sy'n derbyn gofal. Ddiwedd mis Mawrth 2024 cynyddodd hyn i 259, sef cynnydd o 36%. Ni fydd y data cymharol ar gyfer hyn fesul 10,000 o'r boblogaeth ar gael tan ddiwedd 2024, ond rydym wedi bod yn isel yng nghyd-destun awdurdodau lleol eraill ers blynyddoedd lawer.
- Roedd 209 o blant sy'n derbyn gofal mewn lleoliadau maeth ar 31 Mawrth 2024, o'i gymharu â 149 y flwyddyn flaenorol. Mae prinder gofalwyr maeth yn lleol ac yn genedlaethol o hyd sy'n effeithio ar sefydlogrwydd lleoliad. Mae'r adran yn cydweithio ar draws y rhanbarth gyda Maethu Cymru a derbyniodd ymgyrch recriwtio gofalwyr maeth cenedlaethol sylw mawr yn y cyfryngau.

Canlyniad: Lleihau'r anghydraddoldebau sy'n wynebu plant o gefndiroedd difreintiedig a allai effeithio ar eu cyfleoedd yn nes ymlaen yn eu bywydau.

Gwasanaeth Anabledd

Mae'r gwasanaeth Anabledd 0-25 wedi cyd-gynhyrchu Canllaw Pontio gyda ac ar gyfer pobl ifanc ag anableddau a'u teuluoedd i'w cefnogi drwy'r broses o droi'n oedolyn. Bydd y canllaw electronig deinamig hwn ar gael trwy ein gwefan a llwyfannau rhyngwyd eraill yn dilyn ei lansio.

Y Gwasanaeth Mabwysiadu Rhanbarthol

Mae Gwasanaeth Mabwysiadu Rhanbarthol Canolbarth a Gorllewin Cymru yn parhau i ddatblygu ei arfer a thros y misoedd diwethaf mae wedi bod yn canolbwyntio ar fframwaith Sefydlogrwydd Cynnar Cymru (WEP) ac ar gyswllt drwy sawl lleoliad lle mae plant wedi parhau i gael cyswllt uniongyrchol parhaus â rhieni geni a brodyr a chwiorydd biolegol ar ôl mabwysiadu. Mae Mabwysiadu Canolbarth a Gorllewin Cymru yn parhau i ddod o hyd i leoliadau mabwysiadol yn y rhanbarth ar gyfer plant o'r rhanbarth. Fodd bynnag, mae gostyngiad cyffredinol yn nifer yr ymholiadau yng Nghymru gan bobl a hoffai fabwysiadu, ac mae'r nifer yn llai eleni. Mae swyddog recriwtio marchnata newydd wedi'i benodi ac mae'n gweithio ochr yn ochr â'r Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol gan ganolbwyntio ar recriwtio mabwysiadwyr, yn enwedig ar gyfer grwpiau o frodyr a chwiorydd.

Mentrau Chwaraeon a Hamdden

'Nod 'Amser Actif' yw datblygu hyder, cymhelliant a sgiliau corfforol plant ysgol gynradd drwy gynnwys disgyblion mewn gweithgareddau hwyliog, yn enwedig y rhai nad ydynt yn cymryd rhan mewn chwaraeon a gweithgarwch corfforol y tu allan i'r ysgol. Gan dargedu ysgolion sydd â chanran uchel o ddisgyblion Prydau Ysgol am Ddim a chanran isel o ffigurau Gwirioni ar Chwaraeon, cymerodd 5 ysgol ran yn y rhaglen 8 wythnos, lle roedd Hyfforddwr Cymunedau Actif yn cyflwyno sesiynau ac yn asesu datblygiad 97 o blant, yr oedd 17 ohonynt yn ddisgyblion Anghenion Dysgu Ychwanegol. Cynhaliwyd cyfanswm o 51 sesiwn gyda 637 o gyfranogwyr yn arwain at welliant sylweddol mewn ystod o sgiliau. Dangosodd y disgyblion a gymerodd ran yn y sesiynau gynnydd mewn cymhelliant a hyder wrth gymryd rhan.

Yn 2024, derbyniodd Chwaraeon a Hamdden Actif gyllid drwy'r Gronfa Arloesi Gwledig i recriwtio hyfforddwr chwaraeon a gweithgareddau cymunedol a chynnig mynediad am ddim i 29 o ysgolion i blatfform 'Actif Unrhyw Le i Ysgolion' Actif. Nodwyd y 29 ysgol hyn yn seiliedig ar eu lleoliadau gwledig, lefelau amddifadedd economaidd a data 'gwirioni ar chwaraeon'. Bydd yr ysgolion yn gallu cael mynediad at amserlen o sesiynau chwaraeon a gweithgareddau wedi'u ffrydio'n fyw yn ogystal â chyfres o ddosbarthiadau ar-alw i wella iechyd a llesiant plant (ac athrawon). Disgwylir i hyn gael ei lansio'n llawn ym mis Medi a bydd yn cael ei gyflwyno yn y pen draw ar draws holl ysgolion y Sir, a thu hwnt.

Ym mlwyddyn academiaidd 2022/2023 (hyd at fis Awst 2023) cymerodd 3,524 o ddisgyblion oed cynradd ran yn Rhaglen Nofio Ysgolion Actif Hamdden. Ar y cyfan cyrhaeddodd 25% safon 'nofiwr diogel'. Rydym yn parhau i gynnig sesiynau nofio am ddim ar y penwythnos ar gyfer rhai dan 16 oed, ac mae sesiynau ychwanegol ar gael yn ystod gwyliau haf yr ysgolion. Achubodd 2,377 fantais ar y sesiynau hyn yn 2023/24, sy'n gynydd bach ar y flwyddyn flaenorol (2,237).

Nifer sy'n derbyn Brechiadau

Gweithiodd y tîm Gofal Cymdeithasol a Diogelu Iechyd ar y cyd â chydweithwyr addysg a nyrsys ysgol i wella nifer y disgyblion sy'n cael eu brechu mewn ysgolion cynradd ac uwchradd. Cysylltodd y Swyddogion Cymorth a Chyngor Diogelu Iechyd â'r rhai nad oeddent wedi ymateb i gynyddu'r nifer sy'n cael eu brechu rhag y fflw. Cafodd cyfanswm o 773 o alwadau ffôn eu gwneud gan y tîm; 306 o alwadau i bobl oedd heb ymateb mewn ysgolion cynradd a 467 o alwadau i rai oedd heb ymateb mewn ysgolion uwchradd.

Canlyniad: Mae teuluoedd o gefndiroedd difreintiedig yn gallu cael mynediad at ddarpariaeth iechyd a llesiant yn eu hardaloedd lleol.

Plant sy'n Derbyn Gofal

Fel y nodwyd yn flaenorol, mae prinder gofalwyr maeth yn lleol ac yn genedlaethol, sy'n effeithio ar sefydlogrwydd lleoliad. Trwy ddatblygu, mae'r ystod a'r math o leoliadau i blant sy'n derbyn gofal yn parhau i gynyddu drwy strategaeth breswyl yr adran a'r strategaeth farchnata a recriwtio ar gyfer maethu.

Rydym wedi bod yn datblygu ein cyflenwad o leoliadau mewnol â chymorth a lleoliadau llety preswyl i helpu'r uchelgais o adfer cydbwysedd y farchnad a chymryd elw allan o ofal plant. Mae dau eiddo wedi'u prynu ac mae trydydd yn cael ei nodi. Mae ein Cynllun Llety â Chymorth mewnol sy'n cefnogi pobl ifanc ôl-16 wedi parhau i ddatblygu, gyda 7 darparwr bellach yn cynnig lleoliadau. Bydd y datblygiadau hyn yn helpu plant i aros yn eu cymunedau lleol ac yn atal yr angen am leoliadau y tu allan i'r sir. Mae angen datblygu lleoliadau pellach i gynyddu'r cynnig a chysylltu'r gefnogaeth â'r capasiti cyffredinol ar gyfer lleoliadau ledled Sir Gaerfyrddin.

Mentrau Chwaraeon a Hamdden

Mae Chwaraeon a Hamdden Actif yn cynnig ac yn hwyluso ystod eang o gyfleoedd i blant a theuluoedd gael mynediad i weithgareddau i wella eu hiechyd a'u llesiant. Mae hyn yn cynnwys ein 'haelodaeth aelwyd' sy'n galluogi hyd at 2 oedolyn a 4 plentyn i ymuno o dan un aelodaeth gan sicrhau gwell gwerth am arian. Cynyddodd nifer yr aelodaethau aelwyd 182 (11%) yn ystod y flwyddyn.

Mae gan Actif berthynas ardderchog â'r gwasanaethau cymdeithasol, ac mae cyfle i blant sydd dan ofal y gwasanaethau cymdeithasol gael mynediad i'w raglenni gweithgareddau ar ôl ysgol ac adeg gwyliau. Mae 359 o blant wedi elwa ar hyn yn ystod 2023-24.

Yn ystod 2023-24 sicrhodd Actif £435k o gyllid y Ffyniant Gyffredin i gyflwyno gweithgareddau iechyd, ffitrwydd a rhai i blant yn 8 o neuaddau cymunedol y Sir ac ar draws ardal Llanelli.

Going Places

Yn 2023/24 dewiswyd Amgueddfa Sir Gaerfyrddin i fod yn rhan o gydweithrediad arloesol 5 mlynedd gydag ArtFund ac amgueddfeydd y DU ar Going Places, rhaglen ymgysylltu â'r gymuned ac arddangos. Yn ystod y flwyddyn gyntaf hon, derbyniodd y bartneriaeth £500k i adeiladu'r achos dros gyllid cenedlaethol ar gyfer arddangosfeydd teithiol cynaliadwy ac arloesi ffyrdd newydd o weithio gyda chymunedau i greu rhaglenni gweithgareddau mewn amgueddfeydd. Bydd natur hirdymor y prosiect yn drawsnewidiol yn Sir Gaerfyrddin gyda'r flaenoriaeth yn cael ei rhoi ar gyd-dylunio gwasanaethau gyda phobl ifanc, a datblygu sgiliau diwylliannol ar gyfer plant a phobl ifanc mewn cymunedau gwledig.

Menter Nofio Am Ddim

Gan fod y rhan fwyaf o bobl sy'n mynychu sesiynau'r fenter nofio am ddim yn gallu nofio eisoes, efallai fydd y rhai nad ydynt yn gallu nofio yn teimlo wedi'u heithrio. O ystyried hyn, roeddem wedi cynnig gwersi nofio am ddim i blant gafodd eu nodi yn ystod eu gwersi nofio yn yr ysgol yn rhai sy'n tangyflawni ac yn annhebygol o ennill statws 'nofiwr diogel' erbyn iddynt adael yr ysgol gynradd. Cymerodd 56 o bobl ifanc ran yn y gwersi nofio ychwanegol hyn yng Nghanolfan Hamdden Llanelli yn ystod gwyliau haf yr ysgolion. Roeddent wedi gallu datblygu eu gallu yn y dŵr a'u hyder ymhellach, ac adeiladu ar hynny a pharhau i fwynhau gweithgareddau dyfrol, gan gynnwys y sesiynau nofio am ddim.

Mabwysiadu Canolbarth a Gorllewin Cymru

Roedd gennym stondin yn Eisteddfod yr Urdd yn Llanymddyfri. Roedd yr wythnos yn canolbwyntio ar y cymorth yr ydym yn ei ddarparu i deuluoedd ac yn fwy penodol am ymgysylltu â phlant. Roedd plant yn mwynhau chwarae gyda'n gemau a'r gweithgareddau, a oedd wedi'u cynllunio i deuluoedd feithrin ymlyniad agosach â'u plant.

Gwnaethom ddarparu cyngor a chymorth i lawer o deuluoedd mabwysiadol o bob rhan o'r rhanbarth ac ymhellach i ffwrdd, cefnogi ysgolion i gefnogi plant mabwysiedig yn well yn y dosbarth, a siarad â nifer o bobl a oedd yn ystyried mabwysiadu fel llwybr at ddechrau teulu.

Cyfiawnder Ieuentid

Tîm Cyfiawnder Ieuentid Sir Gaerfyrddin yn cael ei sgorio fel 'Rhagorol'

Mae Tîm Cyfiawnder Ieuentid Cyngor Sir Gaerfyrddin wedi cael ei sgorio fel 'Rhagorol' gan Arolygiaeth Prawf EF yn ei harolygiad o wasanaethau troseddu ieuentid yn Sir Gaerfyrddin, a gyhoeddwyd ym Mawrth 2024. Roedd yr arolygiad yn cynnwys tri maes eang: y trefniadau ar gyfer darparu'r gwasanaeth; ansawdd y gwaith gyda phlant a ddedfrydwyd gan y llysoedd; ac ansawdd gwaith datrysiadau y tu allan i'r llys.

Gill Adams, Prif Reolwr Tîm Cyfiawnder Ieuentid Sir Gaerfyrddin yn ennill Gwobr Flynyddol Ymddiriedolaeth Butler a gyflwynwyd mewn seremoni yn Llundain ddydd Mawrth,

19 Mawrth 2024 gan Ei Huchelder Brenhinol y Dywysoges Anne. Cafodd Gill ei chydabod am ei hymroddiad diflino i gyfiawnder ieuentid ers blyneddau lawer a'i rôl ehangach fel Prif Reolwr Gwasanaeth Cymorth Ieuentid yn Sir Gaerfyrddin.

Gwobrau Ymddiriedolaeth Butler yw'r unig gwobrau ledled y DU sy'n benodol ar gyfer pobl sy'n gweithio mewn lleoliadau carcharu a chyfiawnder cymunedol.

Er mwyn sicrhau bod teuluoedd yn gallu cael y cymorth sydd ei angen arnynt ar yr adeg iawn, byddwn yn datblygu strategaeth cymorth cynnar amlasiantaethol. Byddwn hefyd yn cyflwyno polisi teg a thryloyw ar gyfer dyrannu adnoddau i gefnogi plant anabl a'u teuluoedd.

Er mwyn sicrhau cyflenwad digonol o leoliadau maeth mewnol i ddiwallu ystod anghenion plant sy'n derbyn gofal yn Sir Gaerfyrddin, byddwn yn cynyddu capasiti'r gwasanaeth maethu er mwyn rheoli'r galw heddiw ac yn y dyfodol, gwella'r cyfraddau recriwtio a chadw, a rhoi cymorth i Ofalwyr Maethu. Er mwyn diwallu ystod anghenion plant sy'n derbyn gofal yn Sir Gaerfyrddin, byddwn yn gweithredu rhaglen strategol ar gyfer gwasanaethau preswyl gan gynnwys caffael, adnewyddu a datblygu tri chartref plant newydd.

Mae ein Clwb Actif yn gweithio'n agos gyda'r gwasanaethau plant i ddarparu cyfleoedd i ymgysylltu â phlant yn ystod gwyliau'r ysgol er mwyn rhoi amrywiaeth o gyfleoedd gweithgareddau corfforol iddynt. Mae cynnydd sylweddol wedi bod yn y blynyddoedd diwethaf yn nifer y plant sy'n cael eu cyfeirio at y gwasanaeth hwn gan y gwasanaethau plant, felly mae angen i ni wneud ein gorau i ateb y galw hwnnw.

Yn Gryno

- Mae cyfradd gymharol isel y sir o Blant sy'n Derbyn Gofal yn dystiolaeth o'r gwaith ataliol a wneir yn Sir Gaerfyrddin a'n hymrwymiad parhaus i gadw plant gartref gyda'u teuluoedd lle bo hynny'n bosibl.
- Mae ein Strategaeth Cymorth i Deuluoedd yn cael ei hadolygu i fod yn Strategaeth Blynyddoedd Cynnar, gan sicrhau bod gwasanaethau ymyrraeth gynnar yn diwallu'r anghenion ar yr adeg gywir.
- Mae'r Strategaeth Mamolaeth a Blynyddoedd Cynnar Ranbarthol wedi'i lansio, gyda blaenoriaethau lleol ar gyfer mamolaeth a thrawsnewid blynyddoedd cynnar yn cael eu gweithredu.
- Mae ehangiad gofal plant Dechrau'n Deg yn cael ei gyflwyno i ddarparu gofal plant wedi'i ariannu o safon i fwy o ardaloedd, gan ganolbwyntio ar hyrwyddo'r iaith Gymraeg a'r diwylliant.
- I gydnabod pwysigrwydd cynnig gofal plant digonol a'r gostyngiad yn nifer y lleoedd gofal plant yn y sir rhwng 2022/23 a 2023/24, datblygwyd Cynllun Gweithredu Digonolrwydd Gofal Plant.
- Yn ogystal, mae ymdrechion i sicrhau gweithlu sefydlog yn y gwasanaethau plant, drwy ail-alinio'r tîm rheoli, gweithredu fframwaith dilyniant ymarferwyr profiadol, a recriwtio hyfforddeion gweithwyr cymdeithasol newydd.

Sut ydyn ni'n gwneud?

- Bu'n rhaid i 8.5% o blant mewn gofal yn Sir Gaerfyrddin yn 2023/24 symud 3 gwaith neu fwy yn ystod y flwyddyn, sy'n cyfateb i 22 allan o'r 259 o blant, o gymharu â 7.4% (14 allan o 190) yn 2022/23. Roedd cynnydd o 36% yn nifer y Plant sy'n Derbyn Gofal ar 31 Mawrth 2024, i 259 o gymharu â 190 y flwyddyn flaenorol.
- Mae 213 o ddarparwyr gofal plant cofrestredig yn cynnig 4,214 o leoedd gofal plant a ddarperir gan warchodwyr plant, meithrinfeydd dydd, cylchoedd meithrin, Dechrau'n Deg, Clybiau ar ôl Ysgol a Chlybiau Gwyliau. Mae adroddiad cryno ein 5ed Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant Statudol yn parhau i gael ei rannu gyda darpar-ddarparwyr gofal plant, ac mae hefyd ar gael ar wefan y Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd.
- Cefnogwyd 10,461 o unigolion o'r rhaglen Teuluoedd yn Gyntaf, ac o'u plith roedd 6,234 (60%) yn unigolion newydd.
- 78.1% presenoldeb plant mewn lleoliad gofal plant di-dâl Dechrau'n Deg a neilltuwyd ar gyfer plant cymwys 2-3 oed i'w paratoi ar gyfer yr ysgol, sy'n fwy na'r targed o 75%.
- Roedd 97% o deuluoedd sydd ag anghenion llesiant cymdeithasol ychwanegol cysylltiedig â thlodi, sy'n byw mewn ardal Dechrau'n Deg, yn derbyn ymyriadau amser penodol gan y Tîm Dechrau'n Deg ehangach.
- Cafwyd cyfradd absenoldeb anawdurdodedig o 1.5% mewn lleoliad gofal plant Dechrau'n Deg rhad ac am ddim a neilltuwyd ar gyfer plant 2-3 oed cymwys i'w paratoi ar gyfer yr ysgol. Mae'n galonogol gweld teuluoedd yn rhoi gwybod am absenoldeb ac yn ymgysylltu â lleoliadau gofal plant wrth roi gwybod am absenoldeb.

Canlyniad: Gwell argaeledd o ran lleoliadau addysg a gofal plant blynyddoedd cynnar ar draws y sir, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig; gyda ffocws penodol ar ddarparu a chryfhau gofal plant cyfrwng Cymraeg.

Rydym yn parhau i hyrwyddo cyfleoedd i ddatblygu'r Gymraeg i'r gweithlu gofal plant a mentrau cymorth iaith i rieni fel Clwb Cwtch. Rhennir gwybodaeth a chymorth drwy amrywiol gyfryngau, digwyddiadau, rhaglenni hyfforddiant, ac adnoddau eraill i geisio cynyddu darpariaeth gofal plant drwy gyfrwng y Gymraeg ar draws y Sir. Mae Swyddog y Gymraeg Blynyddoedd Cynnar wedi cydweithio â sefydliadau ymbarél CWLWM i gefnogi darparwyr a theuluoedd â'u datblygiad Cymraeg, ac mae llawer wedi dangos diddordeb/cofrestru ar gyfer rhaglen Addewid Cymraeg CWLWM sef Darparu gwasanaeth integredig dwyieithog a fydd yn sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i blant a theuluoedd ledled Cymru.

Mae gennym 81 o warchodwyr plant cofrestredig ar hyn o bryd sydd â chyfanswm o 660 o leoedd gofal plant. Mae hyn wedi gostwng o 90 o warchodwyr plant (717 lle) y llynedd. Mae recriwtio a chynaliadwyedd gwarchod plant tymor hir wedi bod yn anodd yn ystod 2023-24, tra bo pob ymdrech wedi'i gwneud mewn gwahanol ddigwyddiadau. Mae'r terfyn amser i ennill y cymhwyster perthnasol a chofrestru ar adeg pan fo costau byw yn effeithio ar incwm aelwydydd wedi effeithio ar recriwtio i'r sector.

Gofal Plant Dechrau'n Deg

Mae'r gwaith o ehangu gofal plant Dechrau'n Deg wedi parhau er mwyn darparu gofal plant a ariennir o safon i ragor o ardaloedd ledled Sir Gaerfyrddin. Mae dros 1,170 o godau post wedi'u hychwanegu hyd yma ac mae 12 o'r 13 ardal a nodwyd bellach wedi'u cofrestru'n llawn i Dechrau'n Deg. Mae Swyddog Cymraeg y Blynyddoedd Cynnar uchod wedi dechrau gweithio gyda'r holl ddarparwyr gofal plant ar draws Dechrau'n Deg, gan hyrwyddo iaith a diwylliant Cymru. Mae ein Ap Dechrau'n Deg yn llwyddiant ac wedi cael ei fireinio gan ei gwneud hi'n haws i rieni gael gafael ar wybodaeth a chynghor defnyddiol, yn ogystal â gweld beth sy'n digwydd yn eu cymunedau lleol.

Cynllun Gweithredu Digonolrwydd Gofal Plant

Mae'r Cynllun Gweithredu Digonolrwydd Gofal Plant ar gyfer 2023-24 ar y gweill ac wedi'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru ym mis Mehefin 2024.

Canlyniad: Cadw plant gartref gyda'u teuluoedd lle bynnag y bo modd.

Gwarcheidwaid Arbennig

Mae gwaith ataliol yn cael ei wneud fel bod plant yn cael cymorth ar yr adeg gywir, gan gadw teuluoedd gyda'i gilydd lle mae'n ddiogel gwneud hynny ac atal yr angen i dderbyn gofal, ac er gwaethaf niferoedd yn codi, gennym ni mae un o'r cyfraddau isaf yng Nghymru. Rydym wedi adolygu'r gefnogaeth a roddir i Warcheidwaid Arbennig i hyrwyddo hyn fel dewis arall yn hytrach na derbyn gofal, gyda chefnogaeth teuluoedd/ffrindiau. Bu i system dalu safonol i ofalwyr Gorchmynion Gwarcheidiaeth Arbennig gychwyn o fis Ebrill 2024.

Teuluoedd yn Gyntaf

Mae naw prosiect Teuluoedd yn Gyntaf yn parhau i ddarparu cymorth ataliol hanfodol i blant, pobl ifanc a theuluoedd ledled y Sir. Cyflawnwyd ystod o ymyriadau gan gynnwys iaith a chwarae, cymorth cyntaf pediatrig, rhaglen Star, rhianta ar ôl trawma, a sgiliau bywyd i grybwyll ond rhai, yn ogystal â phartïon wedi'u trefnu, hamperi bwyd, pecynnau llesiant, dillad, teithiau amrywiol, diwrnodau hwyl, a gweithgareddau.

Y Strategaeth Cymorth i Deuluoedd

Mae'r Strategaeth Cymorth i Deuluoedd yn cael ei hadolygu ac yn ei chomau datblygu cychwynnol fel Strategaeth Blynyddoedd Cynnar, i sicrhau bod gwasanaethau cymorth ymyrraeth gynnar yn diwallu anghenion plant, pobl ifanc a theuluoedd ar yr adeg gywir gan ddefnyddio cyfleoedd i integreiddio gwasanaethau.

Strategaeth Mamolaeth a Blynyddoedd Cynnar

Mae'r Strategaeth Mamolaeth a Blynyddoedd Cynnar Ranbarthol wedi'i lansio, ac mae Grŵp Gweithredol Sir Gâr wedi rhoi blaenoriaethau lleol ar waith ar gyfer trawsnewid mamolaeth a blynyddoedd cynnar.

Canlyniad: Caiff teuluoedd sy'n wynebu anawsterau eu cynorthwyo i ddarparu cartrefi sefydlog, diogel a sicr i'w plant.

Mae prosiectau Teuluoedd yn Gyntaf yn parhau i ddatblygu ac adeiladu mwy o gysylltiadau o fewn cymunedau a chynnal partneriaethau gwaith cryfach gyda darparwyr eraill a busnesau lleol, gan gynnwys gwasanaethau iechyd meddwl, ymwelwyr iechyd, yr heddlu, y gwasanaeth tân, ysgolion, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda, Coleg Sir Gâr, Dechrau'n Deg, Cymunedau am Waith.

Cynnig Gofal Plant

Mae'r Cynnig Gofal Plant 30 awr i Gymru yn galluogi rhieni plant 3-4 oed sy'n gymwys ac sy'n gweithio i gael 30 awr yr wythnos o addysg gynnar a gofal plant a ariennir am 48 wythnos y flwyddyn. Yn ystod 2023/24, cymeradwywyd 1,019 o geisiadau ar gyfer Sir Gaerfyrddin a gwerth £2,400,840 o daliadau i ddarparwyr gofal plant, sy'n arbediad sylweddol i lawer o deuluoedd lleol sy'n gweithio y gallent fod wedi ei chael yn anodd fforddio talu am ofal plant. Mae hefyd wedi helpu i gynnal darparwyr gofal plant lleol drwy ddarparu incwm rheolaidd gwarantedig.

Tîm Integreiddio'r Blynyddoedd Cynnar

Mae Tîm Integreiddio'r Blynyddoedd Cynnar yn brosiect ar y cyd rhwng Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda a Chyngor Sir Caerfyrddin sy'n cwmpasu 11 ward etholiadol yn ardal wledig Cwm Gwendraeth, sy'n cynrychioli 1,250-1,300 o blant 0-5 oed a thua 1,020 o deuluoedd (yn seiliedig ar lwythi achosion ymwelwyr iechyd). Mae'r tîm amlddisgyblaethol yn cynnwys Ymwelwyr Iechyd a Bydwagedd sy'n gweithio yng Nghwm Gwendraeth, Gweithwyr Cymorth i Deuluoedd, Gweithiwr Chwarae, Gweithiwr Cymorth Paratoi i fod yn Rhiant, Cynorthwydd Cyswllt Ysgol, a Chysylltydd Cymunedol sy'n gweithio i nodi a chynnal perthynas gydag asiantaethau partner a'r gymuned. Ategir y tîm gan ddamcaniaethau pontio, i gryfhau'r gymuned drwy gefnogi teuluoedd â phlant ifanc fel eu bod yn wybodus, yn hyderus ac yn gallu cael gafael ar gymorth pan fo angen. Fel darparwyr cyffredinol, mae gan yr Ymwelwyr Iechyd a'r Bydwagedd gyswllt uniongyrchol â phob menyw feichiog a phob teulu sydd ag o leiaf un plentyn o dan bum mlwydd oed, gan ddarparu rhaglenni gofal Cymru Gyfan a nodi teuluoedd sydd angen cymorth. Mae'r cymorth hwn yn amrywio o ofal mamolaeth i ymweliadau iechyd i gefnogaeth un-i-un neu grwpiau hawdd eu cyrraedd mewn lleoliadau ar draws yr ardal gan weithio'n agos gyda chymunedau ac asiantaethau trydydd sector a chyhoeddus, y mae pob un ohonynt yn hanfodol i'r gwaith. Cefnogir teuluoedd o'r cyfnod cynenedigol hyd at saith oed, gan gynnwys y cyfnod pontio i'r ysgol, sy'n ddryrys weithiau. Yn ei bedwaredd blwyddyn erbyn hyn, mae wedi tyfu ac esblygu o ddechrau ansicr yn y cyfnod pan oedd Covid yn ei anterth, i ehangu a darparu gwasanaeth sy'n cael ei groesawu a'i ddefnyddio gan lawer.

Bwyd a Hwyl 2023

Mae Bwyd a Hwyl yn rhaglen addysg gyffrous mewn ysgolion a gynhelir dros 12 diwrnod yn ystod gwyliau ysgol yr haf a ariennir gan CLILC. Mae'n cael ei ddarparu gan staff a phartneriaid ysgolion ynghyd â chymorth gan Gyngor Sir Caerfyrddin a gweithwyr ieuchyd proffesiynol. Mae'r rhaglen yn darparu bwyd a maeth, addysg, gweithgarwch corfforol, sesiynau cyfoethogi a phrydau iach i blant mewn ardaloedd o amddifadedd cymdeithasol. Cynhaliwyd Bwyd a Hwyl yn llwyddiannus mewn 6 ysgol yn Sir Gaerfyrddin dros wyliau'r haf 2023: Ysgol y Bedol, Ysgol Pontyberem, Ysgol Penrhos, Ysgol y Betws, Ysgol Bro Banw ac Ysgol Llandeilo. Roedd tua 200 o blant 3-11 oed wedi elwa ar y rhaglen Bwyd a Hwyl.

Caiff tystysgrif Marc Ansawdd ei ddyfarnu sy'n cadarnhau bod ysgol yn hwylusydd Bwyd a Hwyl. Dyfernir gwobr efydd i ysgolion yn ystod eu blwyddyn gyntaf, gwobr arian yn ystod eu hail flwyddyn ac aur ar gyfer cynlluniau sydd wedi bod wrthi am fwy na 3 blynedd.

**Beth gallwn ni
wneud yn well?**

Byddwn yn gweithio tuag at fynd i'r afael â'r bylchau yn Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant 2022-27, gan gynnwys hyrwyddo a datblygu gofal plant cyfrwng Cymraeg ymhellach. Byddwn hefyd yn gweithredu ehangiad Dechrau'n Deg yn raddol unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru.

Ein nod fydd gweithredu blaenoriaethau allweddol y Cynllun Gweithredol Mamolaetha Blynnyddoedd Cynnar a'r Strategaeth Mamolaeth a Blynnyddoedd Cynnar Ranbarthol mewn partneriaeth â Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda a'r Sector Gwirfoddol, er mwyn symud tuag at fodel cyflawni integredig.

Byddwn yn sicrhau gwasanaeth cymorth teuluol effeithiol sy'n cefnogi teuluoedd i wneud y newidiadau sydd eu hangen ar blant fel bod llai o blant yn symud ymlaen i lwybr amddiffyn plant, a bod plant yn gallu aros gartref/dychwelyd adref yn ddiogel. Rydym am wella trefniadau parhad cynnar trwy sefydlu cydraddoldeb ffioedd a lwfansau rhwng gofalwyr Gwarcheidiaeth Arbennig a gofalwyr maeth, i annog gofalwyr cysylltiedig i fod yn Warchodwyr Arbennig, gan gadw plant gyda'u teuluoedd ac allan o ofal; cadw plant gyda'u teuluoedd ac allan o ofal.

Byddwn yn datblygu'r cyfleusterau sych iau yn ein Cyfleusterau Actif i ddarparu cyfleoedd cynaliadwy i blant fod yn egniol, gan ddefnyddio mewnwelediad i fesur llwyddiant. Hefyd, byddwn yn cefnogi ac yn datblygu 50 o sefydliadau cymunedol newydd i ddarparu cyfleoedd gweithgarwch corfforol cynaliadwy e.e. Us Girls, Anabledd, Clybiau Ieuencid.

Yn Gryno

- Mae presenoldeb wedi gwella yn 2023-24, ac mae'r Strategaeth Bresenoldeb ar fin cael ei chwblhau, gydag adnoddau cymorth i ysgolion yn parhau i gael eu mireinio a'u datblygu ymhellach.
- Mae nifer y Disgyblion ym Mlynnyddoedd 11 ac 13 nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant wedi cynyddu yn ystod y flwyddyn. Mae'r Gwasanaeth Cymorth Ieuenctid wedi cyflawni gwaith ieuenctid pontio ôl-16 yn unol â Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid Llywodraeth Cymru.
- Rydym yn parhau i ymdrechu i sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yn cael ei werthfawrogi a'i werthfawrogi'n gyfartal, ac i gyflawni ein blaenoriaethau uchelgeisiol.
- Fel un tîm Addysg a Gwasanaethau Plant, rydym wedi gweithio'n effeithiol er mwyn sicrhau bod ein plant a'n pobl ifanc yn cael cefnogaeth lwyddiannus i gael mynediad i'w haddysg a'r holl wasanaethau oedd eu hangen arnynt.
- Roedd y gwahanol arolygiadau wnaed yn ystod 2023/24 yn dystiolaeth o hyn. Nododd arolygiad Estyn o'n gwasanaethau Addysg Awdurdod Lleol: 'Caiff gwasanaethau addysg Sir Gaerfyrddin eu harwain yn gadarn gan uwch-swyddogion ac aelodau etholedig, sy'n rhannu gweledigaeth glir ar gyfer addysg yn yr awdurdod. Cefnogir hyn gan ddiwylliant agored a chadarnhaol a phrosesau hunanwerthuso a chynllunio gwella sy'n drylwyr, ar y cyfan. Trwy hyn, mae arweinwyr yn cael effaith gadarnhaol ar wella'r ddarpariaeth addysg a chanlyniadau dysgwyr yn y rhan fwyaf o'u meysydd cyfrifoldeb ac yn gallu gosod cyfeiriad clir ar gyfer gwelliant pellach yn y dyfodol...'

Sut ydyn ni'n gwneud?

- Mae'r Cyngor yn cynnal 1 ysgol feithrin, 94 ysgol gynradd, 12 ysgol uwchradd ac 1 ysgol arbennig sy'n darparu addysg i fwy na 27,000 o ddisgyblion.
- Derbyniodd ein harolwg preswylwyr 2023 bron i 4,000 o ymatebwyr, gyda'r mwyafrif yn cytuno bod ysgolion lleol yn darparu addysg dda i blant a phobl ifanc gyda sgôr^[1] o 0.41. Mae hyn yn ostyngiad bach ar sgôr 2022 o 0.52 ond mae'n parhau i fod yn gytundeb cyffredinol.
- Mae cynnydd sylweddol yn nifer y rhai sy'n gadael Blwyddyn 11 nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant yn ystod 2023/24 gyda 2.3% (46 allan o 1,987) o gymharu â 1.9% (36 allan o 1,914) y flwyddyn flaenorol.

[1] Y Sgôr Mynegai Cyfartalog: Mae sgôr o dan 0 yn dangos anghytundeb cyffredinol; mae sgôr rhwng 0 ac 1 yn nodi cytundeb cyffredinol, ac mae sgôr rhwng 1 a 2 yn dangos cytundeb cryf cyffredinol.

Canlyniad: Mae disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol yn cael eu cefnogi'n llawn.

Mae'r Gwasanaeth Cynhwysiant yn rhan annatod o wasanaeth rheng flaen yr Awdurdod Lleol ar gyfer plant a phobl ifanc. Mae gan y gwasanaeth hwn gyfrifoldebau statudol ac mae'n darparu cymorth ac ymyrraeth pan fo angen.

Mae'r Awdurdod wedi gweithredu Rhaglen Trawsnewid ADY Llywodraeth Cymru i gefnogi system ADY newydd sy'n canolbwyntio ar y person, ac sy'n cefnogi dysgwyr â dysgu personol i gyflawni deilliannau effeithiol. Fodd bynnag, mae hyn yn erbyn cefndir o gyni ac adfer yn dilyn covid. Mae tîm cymorth canolog y Cyngor yn sicrhau bod ysgolion yn meithrin y gallu i nodi anghenion yn gynnar, gwneud y ddarpariaeth gywir, ac yna monitro ac adolygu'r ddarpariaeth hon. Mae ysgolion wedi bod angen cymorth sylweddol gan y Gwasanaeth ADY i gyflawni'r disgwyliad hwn oherwydd toriadau cyllidebol a disgwyliadau newydd ar gydlynwyr ADY ac athrawon dosbarth. Roedd y galw cynyddol am ddarpariaeth arbenigol o ganlyniad i'r galw annisgwyl am leoliadau awtistig yn golygu bod angen defnyddio adnoddau adrannol a nodwyd ar gyfer twf i ymateb yn amserol i ddatblygu darpariaeth arbenigol newydd i lenwi bylchau a nodwyd yn narpriaeth Anhwylderau'r Sbectwm Awtistiaeth drwy gyfrwng y Gymraeg a darpariaeth arbenigol uwchradd o ran Anhwylderau'r Sbectwm Awtistiaeth. Mae'r sefyllfa hon wedi golygu bod adnoddau i gefnogi adeiladu capasiti yn ein hysgolion prif ffrwd i ddiwallu anghenion dysgwyr wedi gorfod cael eu cyfeirio at ddarpariaeth arbenigol, gan effeithio ar allu'r adran i gyrraedd targedau ar gyfer cryfhau arferion cynhwysol.

Mae strategaeth y Cyngor ar Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) yn datgan bod addysg gynhwysol yn golygu bod yr holl blant a phobl ifanc yn cael cwricwlwm wedi'i bersonoli a rhwydweithiau cymorth priodol. Rydym wedi ymrwmo i'r gred mai 'dysgu cynhwysol' yw'r arfer gorau mewn addysgu a dysgu. Rydym yn rhoi pwyslais cryf ar gefnogi ysgolion yn y meysydd allweddol canlynol:

- Asesu cryfderau ac anghenion yn gywir;
- Cynllunio'n effeithiol i adeiladu ar gryfderau a mynd i'r afael â meysydd lle mae angen;
- Mabwysiadu dulliau addysgeg i wneud y gorau o ddysgu unigol;
- Cynnwys plant wrth bennu eu nodau dysgu a gwerthuso eu cynnydd tuag at dargedau y cytunwyd arnynt;
- Ymgysylltu â rhieni i'w hysbysu am gynnydd eu plant a'u cynnwys wrth gefnogi dysgu eu plant;
- Gwerthuso cynnydd plant unigol a chynnydd grwpiau a dosbarthiadau;
- Mireinio'r dull o addysgu a dysgu yn sgil gwerthuso;
- Cynnal cofnodion systematig i adrodd am gynnydd ac i alluogi ymarfer myfyriol.

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, cafodd Diwygiadau Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) a'r system ADY newydd eu hymgorffori mewn ysgolion ac maent i raddau helaeth wedi cael eu croesawu gan ysgolion, ymarferwyr, rhanddeiliaid, rhieni a gofalfwyr. Mae Cydlynwyr Anghenion Dysgu Ychwanegol mewn Ysgolion yn frwdfrydig ac wedi ymrwmo i nodi anghenion yn gynnar a sicrhau bod yr ymyriadau cywir ar waith i sicrhau bod disgyblion yn gwneud y cynnydd disgwylidig. Fodd bynnag mae Penaethiaid yn teimlo bod toriadau i'r gyllideb yn effeithio ar eu gallu i ddarparu ar gyfer dysgwyr mewn modd priodol ac amserol.

Mae clystyrau o ysgolion yn cyfarfod bob hanner tymor i sicrhau bod pob ysgol yn gwneud cynnydd cyson o ran monitro ac adolygu'r ddarpariaeth i fodloni gofynion y Cod, fel y tystiolaethir gan y rhannau o adroddiadau Estyn sy'n rhoi sylw i ADY. Mae model cymorth gwahaniaethol yr Adran ADY yn gofyn am fewnbwn ac arweiniad helaeth gan swyddogion canolog, ond mae'n rhaid cydbwysu hyn yn erbyn yr effaith bositif gaiff ar ein hysgolion. Gyda llygad ar y dyfodol, rydym yn cydnabod y gallai'r amser a neilltuir i gefnogi ysgolion effeithio ar allu'r adran i fonitro ac adolygu'r ddarpariaeth mewn ysgolion, a nodwyd fel un o swyddogaethau statudol yr awdurdod lleol yn Neddf a Chod ALNET.

Mae ysgolion Sir Gaerfyrddin wedi gweithio'n galed i ddatblygu capasiti'r gweithlu ac i gyflawni trawsnewid yn yr amser a bennwyd gan Lywodraeth Cymru. Mae'r ysgolion yn ymgymryd â dulliau Ymarfer sy'n Canolbwyntio ar Unigolion (PCP) ac yn nodi anghenion yn gynnar i wneud darpariaeth brydlon ac effeithiol. Maent yn deall eu cyfrifoldebau mewn perthynas â chreu Cynlluniau Datblygu Unigol effeithiol ar gyfer dysgwyr ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY).

Ar gyfer dysgwyr na nodir bellach fod ADY ganddynt, mae ysgolion Sir Gaerfyrddin yn gweithredu strategaethau i barhau i ddiwallu eu hanghenion ac i fonitro cynnydd yn barhaus fel y bo'n briodol ac maent yn parhau i dderbyn cymorth addas wedi'i dargedu. Fel y mynegir uchod, mae hyn yn heriol mewn cyfnodau o gyni, toriadau cyllidebol, a disgwyliadau uwch ar y systemau mewn ysgolion.

Mae'r Tîm Cynhwysiant Canolog yn helpu gyda gweithio clwstwr - gweithio ysgol i ysgol, rhannu arferion ac adnoddau arbenigol. Mae Ymweliadau Cymorth Ysgolion ADY a ddarperir gan y Tîm Ymgynghorol ADY yn cynnig cymorth parhaus gydag olrhain ac ymweliadau ysgol wedi'u teilwra i fynd i'r afael â thrawsnewid ADY a sicrhau ansawdd.

Trwy gefnogaeth gwasanaethau canolog, mae'r berthynas waith agos a'r dogfennau canllaw wedi cefnogi ysgolion i gymhwyso'r ddeddf a'r cod gan sicrhau cysondeb wrth benderfynu ar ADY a Darpariaeth Ddysgu Ychwanegol.

Mae capasiti'r Adran ADY wedi cynyddu dros y blynyddoedd diwethaf yn dilyn dyrannu twf. Fodd bynnag, mae Adran ADY Sir Gaerfyrddin yn dal yn fach o gymharu â'r timau ADY mewn awdurdodau lleol eraill. Mae heriau'n codi pan beryglir rhifau'r staff, sydd wedyn yn golygu bod yr adran yn fregus o ran cyflawni ei dyletswyddau statudol.

Mae darpariaeth gyfartal gan Sir Gaerfyrddin yn y Gymraeg a'r Saesneg - adnoddau, asesiadau, staffio a digonolrwydd darpariaeth arbenigol, ac yndilyn arolygiad Estyn yn Sir Gaerfyrddin, bu'n llwyddiannus yn cynnal Rhaglen Arweiniol Genedlaethol Llywodraeth Cymru ac mae'n gweithio gydag Arweinydd y Gymraeg i ddatblygu offer ac adnoddau Gymraeg.

Rhaglen Llythrennedd Corfforol

Cafodd y rhaglen Llythrennedd Corfforol ei hymestyn i'r Uned Anghenion Dysgu Ychwanegol yn 2023 i sicrhau bod pob plentyn yn y Sir, beth bynnag ei allu, yn cael cyfle i ddod yn fwy hyderus wrth gymryd rhan mewn gweithgarwch corfforol a chwaraeon. Trwy ddull ysgol gyfan, cafodd staff o 3 uned hyfforddiant ar sut y gallant addasu gweithgareddau fel eu bod yn addas i anghenion eu disgyblion, a chefnogaeth barhaus i ddilyn gan y Swyddog Pobl Ifanc Egniol. Mae 6 uned arall yn rhan o'r rhaglen ar gyfer tymor yr haf.

Gwahoddwyd ysgolion hefyd i'r Digwyddiad Cyfres INSPORT cyntaf, a drefnwyd gan Chwaraeon Anabledd Cymru gyda chymorth y Tîm Pobl Ifanc Egniol. Roedd y digwyddiad yn darparu cyfleoedd chwaraeon a gweithgarwch corfforol cynhwysol i bobl ifanc anabl, gyda 57 o ddisgyblion o bob rhan o'r Sir yn cymryd rhan.

Canlyniad: Cynyddu cyfraddau presenoldeb mewn ysgolion a mynediad i addysg ar gyfer disgyblion sy'n agored i niwed.

Un o argymhellion Arolygiad Estyn o'n gwasanaethau Addysg Awdurdod Lleol oedd:

Gwella presenoldeb disgyblion' yn ysgolion yr awdurdod.

Gwella presenoldeb yw un o flaenoriaethau'r Cabinet newydd. Er bod yr awdurdod wedi nodi presenoldeb fel maes pwysig sydd angen sylw, mae'r gwelliannau ar draws ysgolion wedi bod yn amrywiol. Mae cynnydd cryf wedi bod yn lleiafrif yr ysgolion, er bod cyfraddau presenoldeb ysgol cyffredinol yr awdurdod yn parhau i fod yn isel yn dilyn y pandemig.'

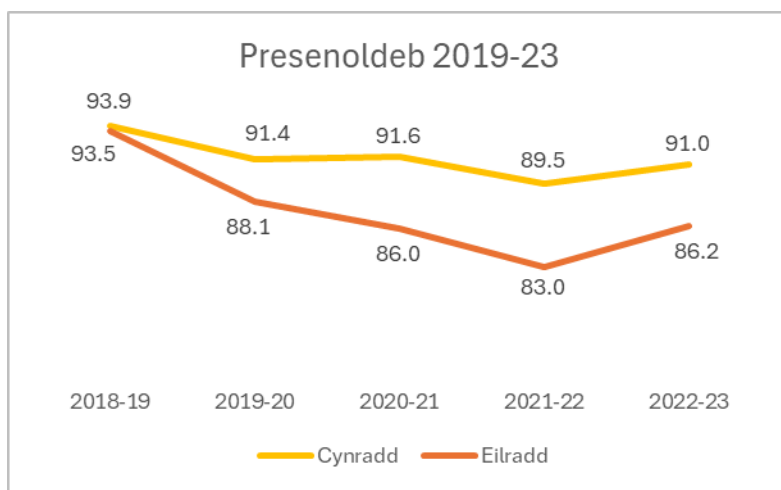
Gwellodd presenoldeb yn y flwyddyn academiaidd lawn ddiwethaf, 2022-23, o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Fodd bynnag, cydnabyddir y bydd angen gwelliant pellach a pharhaus yn y blynyddoedd i ddod, ac, o'r herwydd, bydd hyn yn para'n flaenoriaeth.

Mae dangosfwrdd data presenoldeb wedi'i ddatblygu i gefnogi monitro presenoldeb ym mhob ysgol, ar gyfer yr ysgol gyfan yn ogystal â grwpiau unigol o ddisgyblion fel y rhai sydd â hawl i brydau ysgol am ddim a phlant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol. Bellach hon yw'r brif ffordd o gael a rhannu data presenoldeb, a ddwywaith y flwyddyn mae'r holl ysgolion yn cael crynhoad o ddata ledled y sir i feincnodi eu cynnydd yn erbyn ysgolion tebyg a rhai yn eu clystyrau.

Mae hyfforddiant ar gyfer staff ysgol sy'n gyfrifol am wella presenoldeb wedi'i drefnu fel digwyddiad blynyddol i rannu arfer da ac i gyd-lunio strategaethau yn yr ysgol.

Datblygwyd ymgyrch gyfryngau ynghylch presenoldeb ochr yn ochr ag Adran Marchnata a Chyfryngau'r awdurdod i gyfleu neges gadarnhaol i rieni a chymunedau am fynychu'r ysgol. Mae Strategaeth Bresenoldeb drawsadrannol yn cael ei datblygu sy'n cynnwys amrywiaeth o randdeiliaid allweddol, gan gynnwys Gwella Ysgolion, Gwasanaeth Ieuenctid, Anghenion Dysgu Ychwanegol, y Gwasanaeth Cymorth Ymddygiad a'r Gwasanaeth Seicoleg Addysg, a bydd yn cael ei chwblhau ym mlwyddyn academiaidd 2023-24. Bydd mireinio a datblygu adnoddau ategol ymhellach ar gyfer ysgolion yn digwydd yn barhaus trwy 2023-24.

Mae'r graff uchod yn dangos effaith sylweddol pandemig Covid ar bresenoldeb ysgolion yn Sir Gaerfyrddin fel ym mhob awdurdod lleol ac yn dangos yr adferiad graddol ers hynny. Ein nod yw adfer presenoldeb ysgol i lefelau 2019 o leiaf ac i wella o'r fan honno.

Dysgwyr agored i niwed

Bydd Cynnydd Strategol Adran Addysg a Gwasanaethau Plant Cyngor Sir Caerfyrddin yn cael ei lywio gan gyfres o 'Grwpiau Ffocws' cydweithredol mewn modd strategol a gweithredol, gan gydymffurfio â chynllun busnes yr adran. Nod y Grŵp Ffocws ar Gynhwysiant ac Ymgysylltu yw sicrhau system addysg ragweithiol, gynhwysol i bawb gan gynnwys pob grŵp agored i niwed. Mae presenoldeb pob grŵp agored i niwed yn cael ei fonitro drwy'r dangosfwrdd y cyfeirir ato uchod a'i adrodd i'r Tîm Rheoli Adrannol a'r Grŵp Ffocws perthnasol fel uchod. Mae presenoldeb yr holl grwpiau o ddysgwyr yn faes ffocws allweddol mewn trafodaethau rhwng y Tîm Cymorth Addysg ac ysgolion.

Addysg Ddewisol yn y Cartref

Mae ein tîm Addysg Ddewisol yn y Cartref wedi cryfhau ein gweithdrefnau lleol i sicrhau bod ysgolion, teuluoedd a dysgwyr yn glir ynghylch eu cyfrifoldebau pan ystyrir Addysg Ddewisol yn y Cartref. Mae newid i'r 'ffurflen ymadael' yn ein galluogi i ddeall yn well y rhesymau pam mae rhieni'n dewis y math hwn o addysg, a gwybodaeth am y plentyn cyn cael addysg ddewisol yn y cartref.

- Ar hyn o bryd mae gan Sir Gaerfyrddin 657 o ddysgwyr Addysg Ddewisol yn y Cartref (mae'r nifer hwn yn amrywio ac yn tueddu i fod yn uwch ar ddiwedd tymor yr haf).
- Mae'r staff wedi gweithio'n effeithiol gyda theuluoedd ac yn ystod 2023/24 cafodd 79.25% o'r plant hyn ymweliad blynyddol.
- Mae nifer o bobl ifanc wedi sefyll ystod o arholiadau TGAU ac mae'r cyrhaeddiad wedi bod yn dda.
- Mae'r grant Addysg Ddewisol yn y Cartref a ddarperir gan Lywodraeth Cymru yn cael ei ddefnyddio'n effeithiol i ddarparu gweithgareddau ac adnoddau i deuluoedd fel bod profiad dysgu pobl ifanc yn fwy cyfoethog.

Osgoi Ysgol ar Sail Emosiwn

Mae Sir Gaerfyrddin wedi cynhyrchu pecyn cymorth hyfforddiant 'arfer gorau' ar gyfer ysgolion ac asiantaethau cymorth mewn perthynas ag Osgoi Ysgol ar Sail Emosiwn (EBSA). Mae'r prosiect pecyn cymorth yn datblygu dealltwriaeth o EBSA ar draws ysgolion, gan ddarparu mewnbyn seicolegol, ac o anghenion EBSA sy'n cyflwyno. Ymgysylltwyd ag 11 (o 12) o ysgolion uwchradd rhwng Ionawr 2023 a Mawrth 2024. Rydym yn gweithio ar gynyddu ymwybyddiaeth o fewn ysgolion a chydag asiantaethau eraill drwy hyfforddiant a chymorth ymgynghori.

Mae ysgolion uwchradd yn dangos gwell dealltwriaeth o ymddygiadau EBSA sy'n cyflwyno, ac yn gweithio i gefnogi disgyblion sydd ag anghenion EBSA yn dod i'r amlwg yn hytrach nag aros i anghenion sefydlu.

Y Tîm Cyflawniad Grwpiau Lleiafrifol ac Ethnig

Mae'r tîm Cyflawniad Grwpiau Lleiafrifol ac Ethnig (MEAS) yn darparu:

- Canllawiau a chymorth wedi'u targedu ar gyfer ysgolion sydd â dysgwyr y mae'r Gymraeg a'r Saesneg yn leithoedd Ychwanegol iddynt.
- Canllawiau addysgeg gyffredinol ar gyfer ysgolion (hyfforddiant ac adnoddau).
- Cyngor penodol ar gyfer ysgolion sydd â theuluoedd o ffoaduriaid neu geiswyr lloches.
- Cefnogi proses sefydlu mewn ysgolion ar gyfer newydd-ddyfodiaid.
- Darparu cefnogaeth iaith gyntaf i newydd-ddyfodiaid mewn Arabeg, Pwyleg ac Wcreineg.
- Cynorthwyo â TGAU iaith y cartref.
- Cyfieithu i deuluoedd.
- Datblygu cysylltiadau â sefydliadau Cymorth Ieuencid Ethnig megis yr Ysgol Noddfa, Tîm Cymorth Ieuencid Ethnig, Dangos y Cerdyn Coch i Hiliaeth i godi ymwybyddiaeth, hyrwyddo cydraddoldeb a herio gwahaniaethu.

Gwasanaeth Sipsiwn, Romani a Theithwyr

- Rydym wedi datblygu perthynas agos â rhieni ynghylch addysg eu plant, y gefnogaeth a'r cyngor a roddir iddynt yn ogystal â chyfeirio at asiantaethau eraill.
- Cymorth yn cael ei roi gan Gynorthwyydd Addysgu i ddisgyblion Sipsiwn, Romani a Theithwyr.
- Cysylltiadau gwaith agos gydag adrannau eraill yn y Sir i sicrhau bod disgyblion Sipsiwn, Romani a Theithwyr yn cael y gefnogaeth sydd ei hangen arnynt.
- Monitro presenoldeb bob tymor.

Ymagwedd Ymwybodol o Drawma

Mae'r ymagwedd hon yn dod yn rhan o'r drefn yn ein hysgolion lle caiff 'oedolyn sydd ar gael yn emosiynol' ei benodi o fewn yr ysgol i gysylltu â'r plentyn/person ifanc a'r teulu, sy'n gwneud gwahaniaeth o ran sut mae teuluoedd sy'n cael cymorth yn teimlo.

Canlyniad: Cyflwyno cwricwlwm cyflawn sy'n codi safonau addysgol.

Y Cwricwlwm Newydd

Mae athrawon a disgyblion yn cyd-ddylunio cwricwlwm dysgu sy'n seiliedig ar y Cwricwlwm i Gymru. Mae profiadau dysgu yn ein hysgolion yn Sir Gaerfyrddin yn gynhwysol a phwrpasol, gan anelu yn llwyddiannus at leihau effaith tlodi.

Yn gynyddol, mae cysylltiad pwrpasol rhwng profiadau dysgu a'r gymuned leol, ein Cynefin, gan sicrhau bod disgyblion yn datblygu dealltwriaeth gyfoethog o'u hardal a'u treftadaeth.

Mae ein hysgolion i bob pwrpas yn cefnogi plant a phobl ifanc i fod yn ddysgwyr galluog uchelgeisiol sy'n barod i ddysgu trwy gydol eu bywydau, gan ddatblygu eu sgiliau Cymraeg a Saesneg dwyieithog yn effeithiol. Mae ystod eang o brofiadau dysgu yn sicrhau bod ein plant a'n pobl ifanc yn datblygu eu sgiliau arloesi a meddwl yn greadigol, gan sicrhau eu bod yn wybodus am Gymru a'r byd.

Mae ymgysylltu â phrofiadau a gweithgareddau dysgu yn sicrhau bod ein plant a'n pobl ifanc yn datblygu fel unigolion hyderus iach, gan wneud y mwyaf o'r cyfleoedd i ddysgu yn yr ysgol, yn yr awyr agored ac yn ein hamgylchedd lleol

Mae meysydd dysgu a phrofiad yn cynnwys ffocws ar lythrennedd ieithoedd a chyfathrebu, gwyddoniaeth a thechnoleg, mathemateg a rhifedd, y celfyddydau mynegiannol, y dyniaethau ac iechyd a llesiant.

Mae'r cwricwlwm hefyd yn datblygu gwybodaeth disgyblion am hawliau dynol, perthnasoedd priodol a rhywioldeb, amrywiaeth, a pharchu gwahaniaethau, yn ogystal â darparu cyfleoedd i ddisgyblion ddatblygu eu sgiliau a'u gwybodaeth am yrfaeodd a'r gweithle.

Caiff ysgolion gefnogaeth dda i gryfhau eu harferion addysgu ac i sicrhau bod anghenion pob dysgwr yn cael eu diwallu'n effeithiol. O ganlyniad, mae ansawdd yr addysgu yn gadarn neu'n well mewn llawer o ysgolion, gan sicrhau bod cynnydd disgyblion yn cyd-fynd â disgwyliadau uchel athrawon. Mae cynnydd a safonau disgyblion yn cael eu monitro ar y cyd, ac mae cymorth wedi'i drefnu i sicrhau bod ysgolion mewn sefyllfa dda i fynd i'r afael â'u blaenoriaethau datblygiadol. Y prif feysydd ffocws o hyd yw datblygu sgiliau disgyblion mewn llythrennedd, rhifedd a sgiliau digidol, gan gynnwys defnyddio'r sgiliau hyn ar draws ystod eang o feysydd pwnc. Cynnydd disgyblion unigol yw'r ffocws allweddol o hyd, gyda chynllunio sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn yn sail i gynllunio profiadau dysgu ar draws llawer o ysgolion yn Sir Gaerfyrddin. Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion, gan gynnwys y rhai ag Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r rhai sydd mewn grwpiau penodol, yn gwneud cynnydd da o ran datblygiad sgiliau yn y blynyddoedd cynnar, ac o ran eu rhifedd, eu llythrennedd a'u sgiliau digidol dros amser.

Arolygiadau Estyn

Crynodeb o Ganlyniadau Estyn 2017-2024

Ers mis Mawrth 2022 ceir fframwaith arolygu newydd ac nid yw Estyn bellach yn darparu dyfarniadau crynodol ar gyfer meysydd arolygu unigol. Gall arolygwyr barhau i wneud ysgol yn destun Adolygiad Estyn os ydynt yn barnu y byddai'r ysgol yn elwa ar gael cyfnod byr o amser i wella ychydig agweddau ar ei gwaith. Mae'r ddau gategori statudol o gamau dilynol yn parhau heb newid. Dyma pan mae angen gwelliant sylweddol ar ysgolion neu lle mae angen mesurau arbennig arnynt.

Rydym eisiau lleihau cyfran yr ysgolion sydd angen camau dilynol ar ôl arolygiad Estyn.

Blwyddyn Academaidd	Nifer yr Archwiliadau	Dim Dilyniant	Adolygiad Estyn	Gwelliant Sylweddol	Mesurau Arbennig
2017-18	17	13	3	1	
2018-19	14	5	6		3
2019-20	13	7	6		
2020-21 (Covid)	Dim Arolygiadau				
2021-22 (Arolygiadau yn ailgychwyn Fframwaith Newydd)	13	11		1	1
2022-23	21	17	3		1
2023-Mawrth 24	13	10		1	2

Ers i Estyn ailddechrau arolygu ysgolion ar ôl Covid ym mis Mawrth 2022, nid oes llawer o'n hysgolion wedi cael unrhyw gamau dilynol neu ychydig mewn categori. Bron ym mhob achos, mae aliniad agos rhwng canlyniadau Estyn a dealltwriaeth yr adran o gryfderau'r ysgol a'r meysydd i'w gwella.

Nodwyd chwe Astudiaeth Achos arfer da yn ein harolygiadau rhwng Medi 2023 a Mawrth 2024. Barnwyd bod yr ysgol a osodwyd mewn Gwelliant Sylweddol ym mis Mawrth 2022 a'r un a osodwyd mewn Mesurau Arbennig ym mis Mehefin 2022 wedi gwneud cynnydd digonol mewn perthynas â'u hargymhellion, ac fe'u tynnwyd o'r categorïau ym mis Rhagfyr 2023. Rhwng mis Medi 2023 a mis Mawrth 2024 cynhaliwyd 13 o arolygiadau, 10 heb unrhyw gamau dilynol, 1 Gwelliant Sylweddol a 2 Mesurau Arbennig. Roedd yr ysgolion oedd angen camau dilynol wedi cael eu nodi fel ysgolion oedd yn achosi pryder. Fodd bynnag, nid oedd y mesurau roddwyd ar waith wedi sicrhau cynnydd digonol cyn arolygiad Estyn.

Cyrhaeddiad

Yn gyffredinol, roedd canlyniadau arholiadau TGAU a Safon Uwch yn is na'r lefel cyn y pandemig (Blwyddyn Academaidd 2018/19). Fodd bynnag, wrth i ni newid yn ôl i drefniadau asesu cyn y pandemig, arhosodd rhywfaint o'r gefnogaeth ar gyfer dysgwyr a safodd arholiadau yn 2022/23. Roedd y gefnogaeth hon ar ffurf gwybodaeth ymlaen llaw ac ymagwedd gefnogol at raddio. Oherwydd y trefniadau archwilio amrywiol sydd ar waith ers 2018/19, rhaid bod yn ofalus wrth gymharu canlyniadau rhwng blynyddoedd dilynol. Mae'r rhan fwyaf o ysgolion yn sicrhau bod disgyblion yn gwneud cynnydd effeithiol dros amser o'r manau cychwynnol.

- Yn Sir Gaerfyrddin, dyfarnwyd gradd A*-C i 67.8% o'r holl geisiadau a dyfarnwyd gradd A*-A i 21.7% o'r ceisiadau.
- Cyflawnodd cyfanswm o 96.6% o fyfyrwyr Safon Uwch yn Sir Gaerfyrddin raddau A*-E.
- Trwy gyfuniad o arholiadau ac asesiadau, sy'n berthnasol i wahanol gyrsiau, mae cyfanswm o 29.4% o fyfyrwyr Safon Uwch ledled Sir Gaerfyrddin wedi derbyn gradd A neu A* eleni; ac mae 88.7 % o fyfyrwyr UG Sir Gaerfyrddin wedi cael graddau A-E.

Rhaglen Llythrennedd Corfforol

Mewn ymateb i ddata lleol a chenedlaethol mae'r Tîm Cymunedau Actif wedi datblygu rhaglen 'Llythrennedd Corfforol' i wella ansawdd chwaraeon ysgol a gweithgarwch corfforol. Cyflawnwyd hyn ar ffurf dull ysgol gyfan trwy becyn o hyfforddiant, mentora a chymorth i staff ysgolion. Cafodd 62 o Ysgolion Cynradd hyfforddiant ar gyfer eu gweithlu staffio cyfan, yn ogystal â sesiwn fentora ddilynol i wreiddio'r dysgu a darparu cymorth pellach. Mae adborth gan staff ysgolion yn dangos cynnydd o 30% mewn lefelau hyder a chymhwysedd gyda gwell dealltwriaeth o bwysigrwydd llythrennedd corfforol. Mae hyn yn ei dro wedi cael effaith gadarnhaol ar ddatblygiad corfforol a hyder y disgyblion i'w hysbrydoli i Wirioni ar Chwaraeon am Oes.

Rhaglen Llysgenhadon Chwaraeon Ifanc

Mae'r Rhaglen Llysgenhadon Chwaraeon Ifanc mewn Ysgolion Cynradd ac Uwchradd yn parhau i fynd o nerth i nerth. Mae 330 o Lysgenhadon Efydd o 90 o ysgolion cynradd a thros 40 o Lysgenhadon Arian ac Aur o 9 o ysgolion uwchradd (ym mlwyddyn academaidd 2023/24) wedi ysbrydoli ac arwain y genhedlaeth nesaf i fod yn fwy egnïol. Mae Llysgenhadon Ifanc yn derbyn hyfforddiant, adnoddau a chefnogaeth barhaus i sicrhau eu bod yn gymwys ac yn hyderus wrth gyflwyno gweithgareddau allgyrsiol yn eu hysgolion, gyda thua 51,000 o gyfranogwyr wedi'u cofnodi yn rhymor yr Hydref a'r Gwanwyn.

Rhaglen Feicio

Mae rhaglen feicio Actif i ysgolion yn sicrhau bod plant yn dysgu'r sgil o reidio beic yn hyderus mewn amgylchedd diogel. Fel rhan o'r cynnig, gall ysgolion hurio beiciau balans a phedlo am flwyddyn, ynghyd â chael hyfforddiant a chefnogaeth gan y tîm. Yn 2023/24, manteisiodd 15 ysgol ar y rhaglen, gydag ychydig dros 5,000 yn cymryd rhan mewn sesiynau allgyrsiol, lle cafodd y plant gyfle i ddysgu reidio beic, ac unwaith yn llwyddiannus, anogir plant i barhau i feicio y tu allan i'r ysgol.

Roedd gwahaniaethau cadarnhaol enfawr yn lefelau hyder staff, gan sicrhau bod sesiynau'n cael eu cyflwyno'n fedrus a'u bod o ansawdd uchel.

Bellach mae gan bob un o'r 12 ysgol uwchradd fynediad at 20 beic ar gyfer eu hysgol, a ddefnyddir yn rhymor yr haf yn ystod amser cwricwlaidd ac allgyrsiol. Mae gweithwyr ieuenctid hefyd yn defnyddio beiciau ar gyfer grwpiau ymyrryd.

Canlyniad: Prydau ysgol maethlon am ddim i bob disgybl ysgol gynradd.

Mae'r Gwasanaeth Arlwyyo yn gyfrifol am ddarparu prydau ysgol ym mhob un o ysgolion Sir Gaerfyrddin gan gynnwys:

- Yn gweini tua 18,000 o brydau bwyd bob dydd.
- Cydymffurfio â safonau cenedlaethol gan gynnwys bwyta'n iach, hylendid bwyd ac alergenau.
- Gwasanaeth brecwast am ddim ym mhob ysgol gynradd bron.

Rydym yn cynnig bwydlen sy'n cydymffurfio â rheoliadau Llywodraeth Cymru ac sy'n cyrraedd y radd uchaf sydd ar gael ar gyfer cydymffurfio a chydbwysedd maethol. Mae bwydlenni yn cael eu dadansoddi'n faethol gan ddefnyddio meddalwedd datblygu rysâit Saffron.

Rydym yn parhau i weithio gyda rhieni, ysgolion a rhanddeiliaid allanol i reoli dietau ac alergeddau arbennig. Mae hyn yn cynnwys cynlluniau gofal unigol ar gyfer disgyblion, cyfarfodydd 1-1 gyda rhieni a system waith gadarn i sicrhau amgylchedd bwyta iach a diogel. Rydym yn mynd y tu hwnt i'r canllawiau a'r gwaith cyfredol i gynnwys disgyblion nad ydynt yn cael eu cynnwys ar hyn o bryd yn y grwpiau a nodwyd gan Lywodraeth Cymru fel rhai â hawl i fwydlen deiet arbennig (h.y. myfyrwyr Anghenion Dysgu Ychwanegol, disgyblion ag anawsterau synhwyrdd ac ati)

Prydau Ysgol am ddim

Roedd cyhoeddiad Llywodraeth Cymru ynghylch ymestyn hawl Prydau Ysgol am Ddim i bob plentyn ysgol gynradd angen cryn dipyn o gynllunio, ariannu a buddsoddi i feithrin gallu a pharatoi ar gyfer gweithredu'r ymrwymiad. Darperir darpariaeth prydau ysgol ar gyfer 97 lleoliad yr Awdurdod drwy 3 gegin gynhyrchu ganolog, 85 o geginau cynhyrchu sydd ynghlwm wrth leoliadau yn ogystal â danfoniadau rhwng ceginau cynhyrchu a 15 canolfan fwyta.

Mae Prydau Ysgol Am Ddim i Bob Disgybl Ysgol Gynradd wedi cael eu cynnig i ddisgyblion Meithrin a Derbyn ers Medi 2022; Blwyddyn 1 ers Ionawr 2023; Blwyddyn 2 ers Ebrill 2023; Blynnyddoedd 3 a 4 ers Medi 2023; Blwyddyn 5 ers Chwefror 2024; gyda Blwyddyn 6 yn dechrau yn Ebrill 2024.

Wythnos 1	Wythnos 2	Wythnos 3
3 Mehefin, 24 Mehefin, 15 Gorffennaf, 2 Medi, 23 Medi, 14 Hydref	10 Mehefin, 1 Gorffennaf, 9 Medi, 30 Medi, 21 Hydref	17 Mehefin, 8 Gorffennaf, 16 Medi, 7 Hydref
Llun Pizza Margherita (B) (C) Ffi Pib neu Bwyd Eirin Gwledig a Hufen (B) NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd	Llun Pasta Ffi Pib neu Bwyd (B) (C) Bwyd Ffi Pib neu Bwyd NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd	Llun Pasta Ffi Pib neu Bwyd (B) (C) Bwyd Ffi Pib neu Bwyd NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd
Mawrth Bollodwr Cig Eiddo neu Bwyd Ffi Pib neu Bwyd (B) (C) NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd	Mawrth Kornet Cig Eiddo neu Bwyd Ffi Pib neu Bwyd (B) (C) NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd	Mawrth Lapped Cig Eiddo neu Bwyd Ffi Pib neu Bwyd (B) (C) NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd
Iau Lapped Cig Eiddo neu Bwyd Ffi Pib neu Bwyd (B) (C) NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd	Iau Lapped Cig Eiddo neu Bwyd Ffi Pib neu Bwyd (B) (C) NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd	Iau Lapped Cig Eiddo neu Bwyd Ffi Pib neu Bwyd (B) (C) NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd
Gwener Lapped Cig Eiddo neu Bwyd Ffi Pib neu Bwyd (B) (C) NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd	Gwener Lapped Cig Eiddo neu Bwyd Ffi Pib neu Bwyd (B) (C) NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd	Gwener Lapped Cig Eiddo neu Bwyd Ffi Pib neu Bwyd (B) (C) NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd NEW: Bwyd Ffi Pib neu Bwyd

Canlyniad: Mwy o addysg ddwyieithog ac addysg cyfrwng Gymraeg.

Ein gweledigaeth yw sicrhau dilyniant cyfrwng Gymraeg drwy addysg statudol i fyd gwaith neu addysg bellach ac uwch. Rydym yn cynyddu'r gyfran o bob grŵp blwyddyn sy'n derbyn addysg cyfrwng Gymraeg yn unol â dynodiadau newydd Llywodraeth Cymru. Rydym wedi cryfhau ac ehangu'r ddarpariaeth ar gyfer dysgwyr drwy Ganolfannau Iaith gyda darpariaeth benodol ar gyfer hwyrddfyddiaid a gwella safonau. Rydym yn sicrhau bod dysgwyr ag ADY yn cael cyfleoedd ieithyddol sy'n hafal i rai eu cyfoedion prif ffrwd.

Mae ein Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a'n cynllun gweithredu wedi'u trefnu o dan 7 prif ganlyniad:

1. Mwy o blant meithrin/plant 3 oed yn cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
2. Mwy o blant dosbarth derbyn/plant 5 oed yn cael eu haddysg drwy gyfrwng y Gymraeg.
3. Mwy o blant i barhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cam o'u haddysg statudol i gam arall.
4. Mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau Cymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg.
5. Mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau gwahanol yn yr ysgol.
6. Cynnydd yn y ddarpariaeth o addysg cyfrwng Cymraeg ar gyfer disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol yn unol â dyletswyddau a nodir gan ddeddfwriaeth.
7. Cynnydd yn nifer y staff addysgu sy'n gallu dysgu Cymraeg (fel pwnc) a thrwy gyfrwng y Gymraeg.

Categoreiddio leithyddol Ysgolion

Buom yn gweithio gydag ysgolion i'w symud i'r system categoreiddio ieithyddol newydd. Yn unol â chanllawiau, rydym wedi arwain drwy nodi categori sy'n adlewyrchu'r sefyllfa ieithyddol bresennol ym mhob ysgol orau. Rydym hefyd wedi pennu categori fel uchelgais i bob ysgol, sef y categori i anelu at fod yn rhan ohono o fewn 10 mlynedd. Mae 80% o ysgolion yn cytuno â'u categori arfaethedig a chynhaliwyd cyfres o sgysiau a chyfarfodydd gyda'r ysgolion oedd am fwy o amser i ystyried y sefyllfa.

Canlyniad: Ysgolion ar gyfer dysgu cymunedol cynaliadwy sy'n addas ar gyfer yr 21ain ganrif.

Cyflwr Adeiladau Ysgol a'r Rhaglen Moderneiddio Addysg

Oherwydd buddsoddi, cafodd 72% o ysgolion Sir Gaerfyrddin eu graddio'n rhai "Da" neu "Foddhaol" am gyflwr yr adeiladau, cynnydd o'r ganran o 63% y flwyddyn flaenorol. Fodd bynnag, mae buddsoddiad pellach yn heriol gan fod cost gwella neu adeiladu ysgolion newydd wedi chwyddo'n sylweddol, gan roi pwysau ychwanegol ar gyllideb gyfalaf gyfyngedig. Amhosibl fydd cyflawni holl ddyheadau'r Cyngor Sir.

Rydym yn parhau i fwrw ymlaen â'r Adolygiad o'r Rhaglen Moderneiddio Addysg a fydd yn arwain at strategaeth ddiwygiedig i helpu i reoli ein rhaglen waith, rhestr flaenoriaeth ar gyfer buddsoddi ac ymgynghori, a fydd yn sicrhau ein bod yn parhau i ddiwallu anghenion Addysg yn yr 21ain Ganrif. Yn ogystal, bydd Llywodraeth Cymru yn cynnal asesiadau datgarboneiddio o stad ysgolion yr Awdurdod Lleol. Bydd yr asesiadau'n cynnwys datblygu strategaeth amlinellol ar gyfer datgarboneiddio pob safle ysgol. Byddwn yn defnyddio'r wybodaeth hon i nodi sut y gallwn wneud ein hysgolion yn fwy effeithlon o ran ynni. Rydym wedi ymgynghori ynghylch ein Strategaeth ddrafft ar gyfer y Rhaglen Moderneiddio Addysg. Ar hyn o bryd rydym yn ystyried yr adborth.

Ar ôl cwblhau ei archwiliadau helaeth, gall Cyngor Sir Caerfyrddin gadarnhau nad oes olion o Goncrit Awyredig Awtoclawiedig Cyfnerth (RAAC) wedi'u nodi yn unrhyw un o'n lleoliadau ysgol. Mae'r ffocws hwn yn cadarnhau ein hymrwymiad i sicrhau diogelwch a llesiant ein dysgwyr a'n staff addysg.

Ar hyn o bryd rydym yn cynnal ymarfer gwersi a ddysgwyd o gynlluniau blaenorol a Covid i sicrhau bod ein briff ysgolion ar gyfer y dyfodol yn berthnasol. Rydym hefyd yn edrych ar egwyddorion carbon niwtral a'r fethodoleg addysgu sy'n sail i'r cwricwlwm newydd.

Yn ogystal â'r gwaith Anghenion Dysgu Ychwanegol a gwblhawyd yn 2022-2023, rydym wedi datblygu gwaith ADY ymhellach yn Ysgol y Model ac Ysgol Glan-y-Môr gan ddefnyddio ail grant ADY gan Lywodraeth Cymru. Mae hyn wedi helpu i wella a datblygu'r ddarpariaeth Anhwylderau'r Sbectwm Awtistig y gellir ei darparu yn y ddwy ysgol, trwy lety a chyfleusterau addas i'r diben.

Adnoddau Synhwyrdd

“Fel ysgol, rydym yn ddiolchgar iawn am yr adnoddau synhwyrdd. Mae'r conau nyddu coch yn boblogaidd iawn, ac mae'r plant wrth eu boddau”. **Ysgol Y Felin**

“Mae'r plant yn mwynhau archwilio'r matiau gweddol ac mae hyn wedi bod o gymorth gyda'u sgiliau canolbwytio, talu sylw ac arsylwi.” **Ysgol Y Felin**

"Mae'r conau synhwyrdd yn helpu'r plant i ymlacio ac yn helpu ein disgyblion i reoli eu hymddygiad." **Ysgol Y Felin**

"Fe wnaeth yr e-bost annisgwyl yn dweud ein bod wedi cael rhai adnoddau synhwyrdd ein helpu gyda'n gweledigaeth o wneud ein canolfan yn llawer mwy cyfeillgar i ddisgyblion ar gyfer ein dysgwyr mwy synhwyrdd." **Canolfan Bro Tywi**

"Mae ein disgyblion yn gofyn yn annibynnol am gael mynd i mewn i'r den dywyll. Maen nhw'n mwynhau archwilio'r goleuadau a'r gwrthrychau ac erbyn hyn mae gennym ni weithgareddau rhyngweithio dwys hyfryd yn digwydd yn ein den dywyll."

Ysgol Y Model

"Mae un o'n disgyblion yn gofyn am gael mynd ar y matiau synhwyrdd bob bore pan fydd yn cyrraedd yr ysgol. Mae hi'n mwynhau'r teimlad ar ei thraed."

Ysgol Y Model

"Rydym ni'n gosod rhai gwrthrychau synhwyrdd yn eu blychau synhwyrdd unigol. Mae rhai disgyblion yn dod â'r adnoddau atom i gyfathrebu i ni eu bod am eu defnyddio. Mae'r adnoddau wedi cefnogi staff i gydnabod yr hyn y mae disgyblion yn ei hoffi a'i fwynhau ac wedi ein helpu i feithrin perthynas ddyfnach gyda'n disgyblion".

Ysgol Y Model

“Mae'r adnoddau a ddarparwyd wedi ein hysbrydoli i gynllunio mwy o weithgareddau synhwyrdd fel rhan o'n trefn ddyddiol. Mae'r adnoddau eisoes wedi cael effaith gadarnhaol ar lesiant ein disgyblion a'u cyrhaeddiad academaidd.” **Canolfan Bro Tywi**

“Fel canolfan, rydym wedi gallu creu cynlluniau cylched synhwyrdd unigol ar gyfer ein disgyblion gan ddefnyddio'r adnoddau synhwyrdd”.

Balancing is fun. I like
playing with the toys.
It helps me to be
calm.

Pan ddychwelodd plant, athrawon a staff Ysgol Pen-bre o'u gwyliau hanner tymor ddydd Mawrth, 20 Chwefror 2024, roedd adeilad newydd sbon yn eu disgwyl.

Mae gan adeilad newydd yr ysgol gynradd, ar gyfer dysgwyr 3-11 oed, gapasiti ar gyfer 270 o ddisgyblion cynradd a 30 o leodd meithrin ac fe'i codwyd fel rhan o fuddsoddiad Rhaglen Moderneiddio Addysg Llywodraeth Cymru a Sir Gaerfyrddin, B a B.

Wedi'i chodi ar dir ger safle'r hen ysgol, mae'r ysgol newydd yn darparu cyfleusterau a llety hollol fodern i ddisgyblion a staff. Mae'r cyfleuster Dechrau'n Deg, oedd wedi'i leoli mewn ystafell ddosbarth symudol ar wahân ar hen safle'r ysgol, wedi cael ei gynnwys yn adeilad newydd yr ysgol o dan yr unto.

Cynhaliwyd Arolwg Estyn ar Wasanaethau Addysg yn Sir Gaerfyrddin ym mis Gorffennaf 2023, cyhoeddwyd Adroddiad ym mis Medi 2023 gyda'r argymhellion canlynol:

A1: Gwella presenoldeb disgyblion yn ysgolion yr awdurdod.

A2: Cryfhau prosesau gwella ysgolion, yn enwedig ar gyfer ysgolion uwchradd.

A3: Mireinio ymagweddau at hunanwerthuso a chynllunio ar gyfer gwella.

Rydym yn mynd i'r afael â'r argymhellion hyn drwy gynllun gweithredu.

Byddwn yn gweithredu ein Strategaeth Bresenoldeb i weithio ochr yn ochr ag ysgolion i wella cyfraddau presenoldeb ysgolion a gwella mynediad i addysg ar gyfer disgyblion sy'n agored i niwed. Byddwn yn ceisio sicrhau bod safon y dysgu a'r addysgu yn ein hysgolion o ansawdd uchel i gynorthwyo ein dysgwyr i wneud cynnydd priodol. Byddwn yn gweithio gydag ysgolion i gyflwyno cwricwlwm llawn a chyflawn sy'n anelu at godi safonau addysgol a sicrhau bod disgyblion yn deall ac yn dathlu eu hanes, eu daearyddiaeth a'u diwylliant lleol.

Byddwn yn adolygu'r holl ddyddiadau derbyn disgybl i'r ysgol a'r ystodau oedran ar draws y Sir. Byddwn hefyd yn cynnal adolygiad cynhwysfawr o'r ddarpariaeth ôl-16 gan gynnwys yr holl randdeiliaid er mwyn sicrhau darpariaeth sy'n canolbwyntio ar y dysgwr yn unol â'r Cwricwlwm i Gymru.